

# Grondboor & Hamer

Tweemaandelijks tijdschrift van de Nederlandse Geologische Vereniging  
Jaargang 55 (2001) nummer 1

## Inhoud van dit nummer

- 1 Redactie: Staring en Staringia's
- 2 W.C.H. Staring: De Aardkunde van Twenthe
- 12 Eddy Spijkerman: Misvormde haaiantanden
- 16 Erno Oele: Ontwikkelingen in de Kwartair-geologische opvattingen over ons land na Starings proefschrift van 1833: de periode van Staring tot Lorié
- 21 Fred Rabe: Geovaria
- 24 Redactie: De omslagfoto

## Staring en Staringia's

### Redactie

Op de jaarlijkse contactdag op 3 maart a.s. wordt een nieuwe uitgave van de Nederlandse Geologische Vereniging gepresenteerd in de Staringia-reeks. Deze negende Staringia is een rijk geïllustreerd boek met de titel 'Ordovicische zwerfsteensponzen', samengesteld door Freek Rhebergen (red.), Ruud Eggink, Tom Koops en Berend Rhebergen. In het historische gedeelte van dit boek komt Staring naar voren als een der eerste onderzoekers die aandacht schonk aan Nederlandse zwerfsteensponzen. Niet voor niets prijkt zijn portret op het omslag.

Nu wil het toeval, dat er nóg een Staringia in de maak is, die werkelijk alles heeft te maken met Staring. Het betreft namelijk een heruitgave van Starings proefschrift uit 1833 over de geologie van Nederland plus de eerste Nederlandse vertaling ervan. In Starings tijd was het gebruikelijk, een

dissertatie te schrijven in het Latijn, waardoor totnutoe vrijwel niemand in staat was, dit belangrijke werk te lezen. De drijvende kracht achter deze uitgave is prof. dr. A. Brouwer.

De redactie zag hierin aanleiding, dit jaar in Grondboor & Hamer een serie bijdragen op te nemen die betrekking hebben op dr. W.C.H. Staring, een der grondleggers van de geologie van Nederland. In dit nummer treft u twee titels aan die deel uitmaken van deze serie. 'De Aardkunde van Twenthe' is de volledige tekst (aangevuld met enige notities) van een lezing die in 1845 door Staring zelf voor een select gezelschap werd gehouden in Zwolle.

Het andere stuk is het eerste deel van een studie over de ontwikkelingen in de Kwartair-geologie van Nederland sinds de verschijning van Starings proefschrift. Op instigatie van professor Brouwer werd hiervoor het nodige speurwerk verricht door de auteur, ons redactielid Erno Oele.

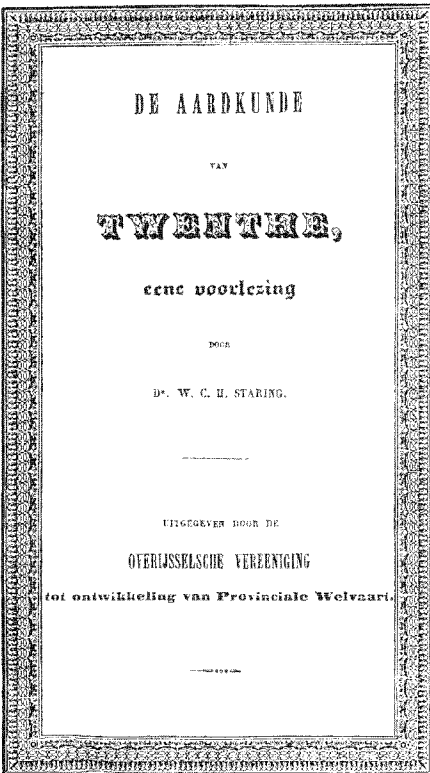


Dr. W.C.H. Staring (1808-1877)

Weinigen kennen het proefschrift van Staring uit 1833 over de geologie van Nederland, waarvan de eerste vertaling in het Nederlands binnenkort als Staringia verschijnt.

Ook zal slechts een enkeling onderstaande lezing kennen, welke Staring gaf in 1845. Staring was toen dus al gepromoveerd, maar was nog niet betrokken bij het maken van de eerste geologische kaart van Nederland.

De cursief gezette opmerkingen tussen haken zijn door de redactie toegevoegd om de tekst voor hedendaagse lezers toegankelijker te maken, evenals de kopjes.



Afb. 1. Het titelblad.

## De Aardkunde van Twenthe, eene voorlezing door Dr. W.C.H. STARING [IN 1845]

Uitgegeven door de Overijsselsche Vereeniging tot  
ontwikkeling van Provinciale Welvaart.

*Geene Exemplaren worden voor echt erkend, dan die met de naamtekening van een' der Directeuren van de Overijsselsche Vereeniging, tot ontwikkeling van Provinciale Welvaart, zijnde de Heeren B.W.A.E. SLOET TOT OLDHUIS, J.A. van ROIJEN en G. LUTTENBERG, zijn ondertekend.*

w.g. J.A. van Roijen

### Zwarigheden

Reizen is gemakkelijker gezegd dan gedaan. De tijd van vertrekken en de tijd van terugkomen moet zoo gekozen worden, dat de Penaten [huisgoden, fig. huis en haard] geene redenen hebben van ontevredenheid; en dit is voorzeker geene der geringste onder de zwarigheden, wanneer men niet behoort tot die classe van reizigers, welke van huis gaan juist ten einde hunne huisgoden te ontloopen, terwijl zij, in gezelschap van dezen, geene kans zien om den dag kort te krijgen. Dan moet de langdurigheid van de reis en de wijze van voortbeweging in overeenstemming worden gebracht met de fysieke kracht van het ligchaam; tot het verduren van vermoeijenissen en ontberingen en met de meer of min spoedige uitputbaarheid van dat onontbeerlijke reis-meubel, hetwelk wij in zijnen schraalsten toestand bij eenen Hanekemaaijer [Duitsers die 's zomers als maaier in Nederland werkte] vinden, die voor vijftien stuivers van Twenthe naar Vriesland reist, in zijne

ruimste toepassing daarentegen aantreffen bij den stoomwagen, die zestig guldens behoeft om van Utrecht naar Amsterdam te loopen.

Eindelijk dient men op reis de regte maat te houden tusschen het waarnemen van te veel en te weinig.

Alle deze zwarigheden ondervond ik meer of min, toen in den voorleden zomer de aangename taak volbragt zoude worden, welke mij de Overijsselsche Vereeniging tot ontwikkeling van provinciale welvaart had opgelegd, toen ik namelijk uit een geologisch oogpunt eene landstreek zoude gaan beschouwen, waarvan ik te voren wist, dat mij zeer veel merkwaardigs verbeidde. Menigvuldige dagelijksche bezigheden maken, toch, mij ongeschikt tot eene langdurige uithuizigheid, en ik heb daarom niet alle toeren zoodanig kunnen volbrengen, als ik wel had gewenscht, terwijl ik den invloed van diezelfde huiselijke zaken blijf vreezen, wanneer in den aanstaanden zomer het land van Vollenhove bezocht moet worden met

het overige gedeelte van Salland. Want, tot dus verre heb ik alleen Twenthe doorloopen en dat gedeelte van Salland, hetwelk zich door zijne heuvels en hooge veenen van het overige onderscheidt. Van de tweede zwarigheid ondervond ik geen letsel: want Twenthe is geen woestijn, die niet dan met inspanning van alle lichaamskrachten en met lijfsgevaar bereisd kan worden, maar voortreffelijke straat- en grindwegen, goede logementen en bovenal eene gulle gastvrijheid bij de inwoners maken de reis ligt en aangenaam. De Vereeniging had deze zwarigheid nog verder uit den weggeruimd, en daarbij door vriendelijke aanbevelingen gezorgd, dat men mij overal met open armen ontving, en alle hulp betoonde, welke ik slechts kon verlangen. De belangstelling, die ik op mijne wandelingen overal voor de Vereeniging aangetroffen heb, evenaarde slechts die in mijn wetenschappelijk doel. Maar nu de moeilijkheid van niet te veel en niet te weinig te zien. Ik had voorgenomen om, strikt eerlijk, al mijnen tijd te besteden aan geologische nasporingen en